

הגמול

מאת : יאנוש קורצ'אק, כתבים ו, עמ' 125-128
תרגום : אורי אורלב

במשך חמש עשרה שנה הייתי אחד מעובדיו השקטים של מוסד רציני - עם משכרת של ארבעים, ואחר כך חמשים רובלים לחדש. הייתי נכה מלידה - לא הייתי מכשר בתחבולות ובעל מחשבה זריזה. הבנתי שלנכה לא מגיע הרבה מן החיים, ומשום כך נהלתי את חיי בצניעות: שכרתי דירה עלובה, לבשתי בגדים דלים, התחננתי עם נערה אנמית, מכערת, ללא נדונייה, השקעתי את עצמי בעבודה, עשנתי סיגריות מברחות - שלושים וחמש קופיקות למאה, והיזה לי ילד אחד.

ואז קרה, שהמשרד שלנו קבל מנהל חדש.

רציתי פעלה נדף - שלא יעביר אותי מתפקידי: מפני שהמנהל החדש התחיל להשליט סדרים חדשים. וכאשר הגיע תורי להפגס למשרדו פסו פני חנורון כמו חנורון של פעילת הועד המפקח על מחירי הפחם.

- אדוני - אמר המנהל - אחרי שבחנתי את סדרי המשרד הגעתי למסקנה שנצלו אותך כאן, ומהיום תקבל מאה ועשרים רובלים לחדש. זו ההעלאה שלך, אדוני.

אם היה מתברר לי פתאום שמלצר הזמן לשורת הופעות אורח בתזמורת הפילהרמונית, או ש"אגדת המוסיקה" התחילה להוציא יומון המקדש לנגינה בחליל - לא הייתי נבהל ונדחם כל-כך. - תודה - לחשתי חרש ויצאתי ממשרד המנהל בצעדים לא יציבים, בדומה ליציבותם הרופפת של הפרסומים המדעיים שלנו.

רק אדם אחד, הסופר נובצ'ינסקי, שחבר את "ראי הקופים" יכול לקבל משג כלשהו על האנדרלמוסיה שעוררו דבריו במחשבותי.

- מה יכול להסתתר מאחורי הצעד הזה? - שאלתי וחרזתי ושאלתי את עצמי בפעם המאה - מה הוא רוצה לעשות אתי?

למזלי נזכרתי, שבאחד הרומנים המנהל מפלה לטובה את אחד העובדים שהוא מקים רומן עם אשתו. משום כך החלטתי לעקב אחרי אשתי: התחננתי אחרי תנועותיה, חיוכיה, נשיקותיה. שאלתי אותה שאלות דו-משמעיות. גם לא גרעתי עין מאדון המנהל. נסיתי להעמיק ולחקר אם הם הפירו קדם לכו, והאם מוצאם אינו במקרה מאותו אזור.

בעבר חדש של חקירות שלא הביאו לשום תוצאות הגעתי למסקנה, ש"לא כאן קבור הכלב". כמו שאומרים הגרמנים...

אם כן, היכן מסתתרת התעלומה?

תוף כדי שקיעה בדמיונות שוא החלפתי את החשד הבלתי אפשרי שהמנהל נואף עם אשתי המכערת - בחשד בלתי סביר יותר. בכך הייתי דומה לצבור המסיק בכל פעם מסקנות דמיוניות חדשות בתחום ההיגיינה, שפידוע היא גלת הפותרת, אם אפשר לומר זאת כך - של קיום כלכלת האמה.

אמרתי:

- פנראה שאיזה קרוב משפחה מיליונר הוריש לי הון עתק. המנהל יודע על כך ומבקש לרכש את לבי.

עכשו הקדשתי את השעות הפנויות מעבודתי במשרד בחטוטים במדורי המודעות על ירשות, חפשתי מידע במשרדים בחוץ לארץ וכתתתי את רגלי בין עורכי דין ונוטריונים.

התאכזבתי גם כאן.

ואז עלה בדעתי, שהמנהל מבקש להפוך אותי לשתף לאיזו תרמית גדולה. הרעיון הפשוט ביותר
עולה תמיד אחרון בדעתו של אדם. אולי משום כך הנהיגו בורשה כבישים סלולים בקביות עץ, בתי
קפה אירופיים ונשים סוכנות-חרש, לפני שדאגו למבנים מתקבלים על הדעת בשביל בתי הספר
היסודיים.

- זהו זה - אמרתי לעצמי - אדון המנהל בחר בי לשמש לו פרגוד נוח שמאחוריו יוכל לנהל את
עסקיו המפוקפקים. אחר כך יאשים אותי בכל ואני אשב בבית הסהר... אבל זה לא יצליח בי. אולי
אי-אפשר לשדל אחד כמוני, סוס זקן, לתת פרסומים שעולים הרבה כסף לאחרים תמורת פרוטות,
כמעט בחנם. תפסתי את הענין בזמן.

בדקתי את כל הספרים שיכלתי לשים עליהם יד. בחנתי את הספומים, חברתי את הטורים
מלמעלה למטה ולהפך, קראתי כל קבלה, העתקתי בחשאי מסמכים נבחרים.

נקראתי שנית אל המנהל.

הפעם נכנסתי באמץ לב, בראש מורם. הייתי מוכן לקרב לחיים ולמות.

- מסתבר שהתחושה שלי לא הייתה מטעית - אמר המנהל בקול רך. - ההעלאה דירבנה את אדוני
להשקיע מאמצים נוספים בעבודה. נוכחתי במסירותי, אדוני, בדיקנותי ובסדר המופתי
שבעבודתך. לפיכך החלטתי להעלות את משכורתך למאה וחמשים רובלים.

עתה שוב לא הנה בלבי צל של ספק בנכונות החשדות שלי. אבל היכן טמון הסוד, על מה מתבססת
המעילה? חשדתי שהסתבכתי ברשת לא נראית של קונוניה בקנה מדה גדול.

למרות שהייתי חף מפשע, כמו הקצבים של ורשה, איש לא יאמין לי: שתי ההעלאות הפתאומיות
האלה בזמן כל כך קצר - ישמשו עדות חותכת נגדי.

חזרתי הביתה מדכדך.

והיא? - אשתי שמחה שמחה גדולה, ולא הבינה את יאושי. הרי הנשים לא הצטינו מעולם בכשרון
של ראית הנולד...

שקעתי במרה שחרה.

- מה אוכל לעשות כדי למנע אסון, להציל את ילדי התמים ואת אשתי חסרת המגן מהחרפה?

החלטתי לשוחח עם המנהל. אפתיע אותו ואחלץ ממנו את האמת העירמה.

וכך עשיתי.

- אדוני המנהל - אמרתי בקול יציב. - מדוע בחרת דוקא בי לקורבן? האם משום שהייתי צנוע, לא
הפרעתי לאף אחד, ועבדתי בפרך תמורת תשלום עלוב? לא, אדוני המנהל, אפלו אם הייתי יודע
ששום דבר לא יתגלה, ואם פתאום תגדיל עוד יותר את שכרי - לא אסכים לכך... לעולם, אף פעם!

המנגל בקש להסתיר את מביכתו בהבעת פליאה מעשה.

- אינני מבין אותך, אדוני - אמר. - אתה חושד בי?

- אין לי ספק בכך.

- איך... כיצד... על סמך מה?

פרצתי בצחוק שטני.

- על סמך מה? על סמך המשפחת שהעלית לי מחמשים רובלים למאה וחמשים, למרות שאין לי
שום פרוטקציה.

עכְשׁוּ הוּא הַתְּחִיל לְצַחֵק, אֶדְ הַרְצִין פְּתָאוֹם.

- אָנִי מְצַטְעֵר בְּגִלְלָהּ, אֲדוֹנֵי, בְּכָל לֵבִי. הַחַיִּים הִפְכוּ אוֹתָהּ לְאָדָם חֲשָׁדוֹן כָּל כָּדָּ?
אֵינָהּ מְסַגֵּל לְהֶאֱמִין שְׁמִי שֶׁהוּ מִבְּקֵשׁ לְגַמֵּל לָהּ עַל שְׁרוּתָהּ הַנְּאָמָן?

הָאֵם הוּא שְׂכַנְעֵ אוֹתִי? לֹא! - דְּבַר כָּאֵלוּ בְּכַנּוּת, אֶדְ הָאֵם אָדָם מְשִׁפִּיל אֵינּוּ יוֹדְעַ לְהַעֲמִיד פְּנִים?
אוֹלֵי בְּדָרְךָ זֶה בְּקֵשׁ לְהַפִּיג אֶת סִפְקוֹתֵי?

בְּמִשְׁךָ הַחֲדָשִׁים הַבָּאִים לֹא הִבְחַנְתִּי בְּשׁוֹם דְּבַר חֲשׂוֹד בְּפַעֲלֵיכֶם שֶׁל הַמְּנַהֵל, אֶדְ הָאָדָם הַמְּעַרְפֵּל
וְהַחֲשׂוֹד הַזֶּה עוֹרֵר בִּי דְחִיָּה גּוֹבְרָת וּבִנְצָלִי אֶת הַהִזְדַּמְנוֹת הַרְאֵשׁוֹנָה עֲבַרְתִּי לְמִשְׁרָד אַחֵר, עַם
מְשַׁכְּרָת שֶׁל שְׂשִׁים רוֹבְלִים לְחֻדָּשׁ.

עכְשׁוּ לְפָחוֹת חֲזָרוּ אֵלַי שְׁלוֹת רִיחִי, הִתְאַבּוֹן וּשְׁנַתִּי שׁוֹב לֹא נִדְדָה בְּלִילוֹת.

